

Барыс СВЯТЛОЎ:

Культура ёсць, таму што ёсць чалавек. І нават калі чалавека ўжо няма, яна можа сведчыць, што ён жыў — і не дарэмна, а пакінуў пасля сябе справы, удасканаліў жыццё сваіх нашчадкаў. Яна ёсць менавіта таму, што чалавеку ўласцівы стваральны пачатак. Культура. Культуролагі пра яе кажуць: «сінонім жыцця». І нездарма ж: па тым, што пакідалі пасля сябе асобныя людзі ці нават цэлыя цывілізацыі мінулага, мы можам меркаваць пра іх асэнсаванае існаванне і спеласць. Культура народаў і краін — сведчанне іх шляху і развіцця, сведчанне іх прысутнасці ў свеце. Гэтыя сведчанні могуць быць розныя — ці то асобныя нейкія з'явы, нават рэчы, адметныя абрады, уласцівыя толькі гэтаму народу, альбо творы мастакоў, літаратараў, музыкаў, якія з яго паходзяць і сталі вядомымі ў свеце, выявы помнікаў, якіх няма больш нідзе... Тое, па чым нас пазнаюць. Тое, праз што мы можам сябе пазіцыянаваць. Пра тое, што ёсць культура сучаснай Беларусі ў свеце, па якой нас могуць пазнаваць, якім чынам яна развіваецца на сучасным этапе, мы разважаем з міністрам культуры Беларусі Барысам СВЯТЛОВЫМ.

«КОЖНАЕ КУЛЬТУРНАЕ МЕРАПРЫЕМСТВА З'ЯЎЛЯЕЦЦА ДЛЯ МЯНЕ АДКРЫЦЦЁМ!»

— Што значыць «культурны брэнд» у нашай краіне? Ці трэба гэтыя брэнды ствараць?

— Як вядома, адным з брэндаў Беларусі з'яўляецца случкі пояс, выраб якога, згодна з адпаведнай праграмай, ужо пачаўся. Хутка яго аналагі і копіі зможа набыць кожны. Добра вядомыя як сімвалы Беларусі Нясвіжскі і Мірскі замкі. Плынь турыстаў да гэтых аб'ектаў не змяншаецца; у дні чэмпіянату свету па хакеі там пабывалі тысячы замежных гасцей. Культурным брэндам я назваў бы наш Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета, вядомы ў свеце, у якім ахвотна выступаюць сусветныя «зоркі» і ў якім працуюць прызнаныя майстры опернага і балетнага мастацтва.

Паняцце «культурны брэнд» найбольш адпавядае сучаснай эканамічнай мадэлі. Яно шматмернае, бо ў яго ўваходзяць гісторыка-культурныя аб'екты і падзеі, помнікі культуры, культурныя з'явы, інфраструктура, музеі,

Фота: Яўгена ПІСЦЕЦКАГА

бібліятэкі і г. д. Беларусь — патэнцыйна «брэндавая» краіна з яе ўнікальнымі самабытнымі культурнымі, прыроднымі, гістарычнымі, архітэктурнымі багаццямі. За доўгія гады культурнага развіцця

дзяржавы былі сфарміраваныя так званыя «культурныя брэнды», дзякуючы якім наша краіна стала вядомай на міжнароднай культурнай арэне.

У ліку «культурных брэндаў» можна смела называць Міжнародны фестываль мастацтваў «Славянскі базар у Віцебску», Беларуска-дзяржаўныя ансамблі «Песняры» і «Харошкі», Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі, Нацыянальны акадэмічны аркестр сімфанічнай і эстраднай музыкі Рэспублікі Беларусь, Міжнародны музычны фестываль «Залаты шлягер у Магілёве», Міжнародны тэатральны фестываль «Белая вежа», форум тэатральнага мастацтва «ТэАрт», Беларускі міжнародны фестываль тэатраў лялек, кінафестываль «Лістапад», Нацыянальную бібліятэку Рэспублікі Беларусь — і гэта не поўны пералік.

Гэта аб'екты і з'явы нацыянальнай культуры краіны, якія сведчаць пра яе адметнасць і ўзровень сучаснага развіцця, у тым ліку ў мастацкай сферы.

«КОЖНАЕ КУЛЬТУРНАЕ МЕРАПРЫЕМСТВА З'ЯЎЛЯЕЦА ДЛЯ МЯНЕ АДКРЫЦЦЁМ!»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
— Што, на ваш погляд, трэба ўключыць у пачынаюць нацыянальнага калекцыю культуры Беларусі? І якім чынам пашырэнне пераходзіць у свядомасць людзей?

— У пачынаюць нацыянальнага калекцыю культуры перш за ўсё, уключаюць узоры нашай спадчыны, што звязана з імёнамі Еўфрасіні Палацкай, Міколы Гусоўскага, Сямёна Палацкага, Францішкі Скарыны, і далей — Багушэвіча, Купалы, Коласа, Багдановіча, Быкава — усё не пералічыць. Гэта і архітэктурная спадчына: Палацкая Сафія, Гродзенская Каложы, шматлікі замкі і палацы; гэта і вылучэнне мастацтва: Хруці, Бальціцкі-Бруля, тыя ж мастакі Парыжскай школы з Беларусі...

Нацыянальная культура — гэта і невычэрпныя крыніцы фальклору, рамёстваў, якія захоўваем, развіваем і папулярным у свеце, у тым ліку праз арганізацыю шматлікіх фестываляў — «Покліч Палесся», «Берегія», «Званіць цымбаламі і гармонікі» і інш. У набліжыш прастым азначэнні нацыянальная культура — гэта сукупнасць культурных каштоўнасцяў, арыентаваных на задавальненне духоўных патрэб беларускага народа. Гэтыя каштоўнасці ствараюцца намаганнямі шматлікіх культурных інстытутаў альбо асобных твораў.

У замкні ўсё часцей даведваюцца пра нашу краіну на творчай дзейнасці прадстаўнікоў нашай культуры і мастацтва.

Навука сведчыць аб тым, што адзіным спосабам прысвяцэння людзям культурных каштоўнасцяў (і, адпаведна, пашырэння іх прысутнасці ў свядомасці) з'яўляецца актывнае ўключэнне ў культурную дзейнасць. Менавіта таму задачы, якія паўстаюць перад нашай галінай у апошні час, з'яўляюцца забеспячэннем культурнай разнастайнасці, усталяваннем міжкультурнага дыялогу, наладжаннем розных відаў партнёрскіх сувязяў. Усё гэта спрыяе доступу да культурных каштоўнасцяў розных груп насельніцтва, іх ўключэнню ў культурныя працэсы ў якасці дзейных асоб і, як вынік, стварэнне ўмоў для пашырэння прысутнасці нацыянальнай культуры ў грамадскай свядомасці.

— Шыбкая дзяржаўная прыкметы ў гэтым кірунку? Якім чынам яны ўплываюць на развіццё культуры Беларусі? На ўжо наступны 5 гадоў?

— Прыкметы дзяржаўнай палітыкі ў галіне культуры — гэта захаванне беларускай нацыянальнай культуры і мовы, стварэнне, распаўсюджванне і папулярызаванне твораў мастацкай літаратуры і мастацтва для дзяцей і моладзі, папулярызаванне класічных твораў літаратуры і мастацтва. Мы бачым адну з галоўных задач у тым, каб забяспечыць функцыянаванне культуры ў сельскай мясцовасці. Асноўным мэтам дзяржаўнай палітыкі з'яўляюцца развіццё прафесійнага беларускага мастацтва, узмацненне яго ролі ў павышэнні нацыянальнай самасвядомасці грамадзян Рэспублікі Беларусь.

Дзяржаўная праграма «Культура Беларусі» на 2011—2015 гады цалкам адпавядае прыкметам дзяржаўнай культурнай палітыкі. Яна ўключае асобныя раздзелы, мерапрыемствы якіх накіраваны на ахову: гісторыка-культурнай спадчыны; забеспячэнне захаванасці музейнага фонду Рэспублікі Беларусь і агульнадасягальных музеяў; свабоднага і роўнага доступу да інфармацыйных рэсурсаў і бібліятэчных фондаў для розных груп насельніцтва; развіццё прафесійнага мастацтва; падтрымку народнай творчасці; узмацненне сістэмы эстэтычнага выхавання і іншай кірунку.

Выкананне мерапрыемстваў праграмы дае свой плён. Праводзяцца растаўрацыйна-аднаўленчыя работы на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны. Штогод павялічваецца колькасць наведванняў музеяў (у 2013 годзе — на 43% у параўнанні з 2010 годам). Узрастае колькасць аматарскіх калектываў мастацкай творчасці, якія маюць найменш «народны» альбо «узорны». Забеспячэнне штогадовай прысутнасці калектываў наведванняў дзяцей школ мастацтваў (у 2013 годзе — на 1 461 чалавек). Рэгулярна праводзяцца абменныя Дні культуры. Вядзецца работа па адкрыццю культурных цэнтраў Беларусі за мяжой. Значным дасягненнем з'яўляецца распаўсютак праекта Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры. Рэалізуюцца меры па прыцягненні пазабюджэтных сродкаў у сферу культуры (за 2013 год пазабюджэтных паўштуплені дзяржаўных арганізацый сістэмы Міністэрства культуры павялічыліся ў 1,5 раза ў параўнанні з 2012 годам).

У адпаведнасці з прыкметамі дзяржаўнай палітыкі ў галіне культуры будуць канцэпцыя Дзяржаўнай праграмы «Культура 2020» на 2016—2020 гады, праца над якой вядзецца зараз. Пра гэтым уплывае той факт, што сёння нацыянальная культура развіваецца ва ўмовах інфармацыйнага грамадства, а гэта абумоўлівае ўключэнне новых магчымасцяў (перш за ўсё, у сферы стварэння новых культурных твараў і паслуг, развіцця міждасягальных мастацкіх практык, пашырэння доступу да культурных каштоўнасцяў)...

— Якія з нашых гісторычных помнікаў могуць атрымаць дзяржаўную падтрымку на захаванне і растаўрацыю ў бліжэйшы 5 гадоў? Ці праводзяцца на гэта мэтавае фінансаванне, ці адключаюцца іншыя крыніцы?

— Растаўрацыйныя работы з дэле- вым уключаюць сродку рэспубліканскага бюджэту праводзяцца на аб'ектах гісторыка-культурнай спадчыны, уключаючы і Дзяржаўную інвестыцыйную праграму (у 2014 г. на 11 аб'ектах спадчыны накіравана 29,9 млрд руб.). Дзяржаўны праграмы «Культура Беларусі» на 2011—2015 гады (на 11 аб'ектаў у 2014 г. выдзелена 8,1 млрд руб.) і «Замкі Беларусі» на 2012—2018 гады (замк у в. Крэва — 1,4 млрд руб.).

У бліжэйшыя гады запланаваны працяг растаўрацыйна-аднаўленчых работ на палацавым комплексе ў Ружанках, Косаўскім палацава-парковым ансамблі, Мірскім і Нясвіжскім парках, палацава-парковым ансамблі ў в. Жылкі Краўскага раёна, касцёле Божага Цела ў г. Нясвіж, комплексе былога калегіума у Заселле ў в. Юрэвічы Калінкавіцкага раёна, Успенскім манастыры ў в. Пустыні Мсціслаўскага раёна; замкаў у Крэва, Галшынах, Навагруду, Лідзе і Быкаве. Што датычыцца крыніц фінансавання, то гэта сродкі рэспубліканскага бюджэту, мясцовых бюджэ- таў; асобных інвестараў, фондаў, дабрачынных ахвяраванняў і іншых.

За апошнія гады растаўрацыйна-аднаўленчыя работы завершаны на замкавым комплексе ў г.г. Мір, палацава-парковым ансамблем у г. Нясвіж, г. Косаве Івашчынскага раёна (1-я чырга) і в. Жылкі Краўскага раёна (1-я і 2-я чыргі), Свята-Уваскрасенскі саборы ў г. Барысаўе, будынку Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

Сёння плануюцца завяршэння работ па растаўрацы і прыстаўцынах сядзібынага дома ў в. Чырвоны Берэг Жлобінскага раёна, палаца ў в. Залесце Смагонскага раёна. Выкананне работ па растаўрацы і кансервацыі аб'ектаў спадчыны ў з'яўляюцца завяршальным этапам — патрабуюцца правядзенне работ па добраахвотна- кававанню тэрыторыяў, уладкаванне і плацоўкаў для транспарту, стварэнне аб'ектаў грамадскага харчавання. Гэта павялічае прывабнасць гісторыка-культурных каштоўнасцяў і ў залежнасці ад колькасці наведвальнікаў, можа меркаваць аб акупіцы аб'ектаў. Напрыклад, наведванне замкаў у Міры і Нясвіж складае 300 і 500 тысяч чалавек (адпаведна) за год, што дазваляе гаварыць пра рэнтабельнасць гэтых музейных комплексаў.

— Беларусь імятае які свае каштоўнасці страціла з-за сваёй драматычнай гісторыі, але штосьці з «нашага» ёсць у іншых краінах. Ці ёсць дзяржаўная праграма па вяртанні (рэалізацыя ці маральным — у культуры кантэкст краіны) каштоўнасцяў, якія з'яўляюцца часткай культуры Беларусі, але знаходзяцца за яе межамі?

— Пытанні растаўрачкі гісторыка-культурных каштоўнасцяў за мяжой, якія з'яўляюцца спадчынай беларускага народа — адні з прыкметнай на-прамкаў работы Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Перш за ўсё, неабходна адначасна работу камісіі пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь па выяўленні, вяртанню, сумесным выкарыстанні і ўважэнні ў навуковы і культурны абарот нацыянальных каштоўнасцяў, якія апынуліся па-за межамі Беларусі. Гэтая камісія была створана ў 2009 годзе і за час свайго існавання дасягнула пэўных вынікаў. Сёння праводзіцца работа па стварэнні базы даных, якая ахоплівае ўвесь спіс вядомых гісторыка-культурных каштоўнасцяў беларускага народа за мяжой. Інстытут культуры Беларусі стварае інтэрнэт-партал, прысвечаны гэтай тэматыцы.

Дзякуючы міжнароднаму супрацоўніцтву дасягнуты шэраг дамоўленасцяў паміж беларускімі дзяржаўнымі арганізацыямі і ўстаноўкамі культуры з замеж- нымі арганізацыямі, фондам і г.д. Так, напрыклад, дзякуючы прадстаўнікам рода Радзівілаў у Беларусь вярнуліся некаторыя прадметы, якія маюць да- чыненне да гісторыі славацкага рода і нашай краіны — іх копіі, так і арыгіна- ляў на дэпазітнай аснове. Шырокае су- працоўніцтва вядзецца з фондам князя Анджэя Ціханавіча (Польшча). З дапамогай дабрачыннага ахвяраванняў вярнулі ў нашу краіну такія неадзі- нныя помнікі гісторыкавак, як Стату 1588 г. і кніга К. Семяновіча «Вклікае мастацтва артыфераў».

Развіццёвага напрамку прыватна- дзяржаўнага партнёрства ў галіне рос- туцтваў. Белгазпрамбанк выкупіў і перадаў на захаванне ў Нацыянальна- му мастацкім музеяў некаторыя творы мастакоў М. Шагала і Х. Суціна.

Асабліва значным уключаецца пытан- не выяўлення беларускіх каштоўнасцяў у замежных калекцыях. Так, у музеі «Метрополітан» (Нью-Ёрк, ЗША), зна- ходзяцца элементы зброі і даспехаў з Радзівілаўскага арынала ў Нясвіжы, некалькі скульп паасо, пэўна колькасць твораў вылучанага мастацтва. Багатыя калекцыі прадметы белару- скага паходжання захоўваюцца ў му- зеях Аўстрыі, Францыі, Швецыі, Расіі, Польшчы і г.д. Спіс выяўленых каш- тоўнасцяў у замежных зборах увесь час пашыраецца. Вялікую ролу ў справе растаўрачкі маюць дамоўленасці з музеямі і бібліятэкамі Польшчы, Расіі, Літвы, Германіі і іншых краін, якія захоўваюць прадметы беларускага паходжання, на атрыманне якіх лубавых копіяў, сумеснае вывучэнне і ўважэнне ў навуковы абарот.

— У рэгіёнах галоўны асяродкі культуры — напісанне, бібліятэкі, дзе людзі не толькі чытаюць кнігі, але зна- ходзяць адначасна, атрымліваюць інфармацыю. Што трэба зрабіць, каб нашы бібліятэкі сталі больш сучас- нымі? Што робіцца для таго, каб у іх прыходзілі кнігі сучасных айчынных літаратараў, у тым ліку на беларус- кай мове?

— Сяпраўды, бібліятэкі, асабліва сельскія, сёння з'яўляюцца асяродка- ми нацыянальнай культуры і цэнтра- ми зносінаў. На развіццё бібліятэк як сучас- ных інфармацыйных цэнтраў накіраваны шэраг мерапрыемстваў Дзяржаў- най праграмы «Культура Беларусі» на 2011-2015 гады. Так, напрыклад, у выніку іх рэалізацыі ўсе публічныя бібліятэкі будуць кампютарызаваныя і атрымаюць доступ у інтэрнэт.

Увогуле, па статыстыцы на 2,4 тысячы жыхароў краіны прыпадае адна публіч- ная бібліятэка, што адпавядае міжнарод- ным нарматывам. Для таго, каб бібліятэ- кі сталі больш сучаснымі, і фонды актыўна папаўняюцца літаратурай сучасных ай- чынных аўтараў. Беларускім выданнем традыцыйна адрозняецца перавага пры камплектаванні фондаў. Сёння літарату- ра на беларускай мове складае прыклад- на чверць выданняў, што захоўваецца ў бібліятэчных фондах. Гэта — адбрас- тававае выданства на рынку, на ям белару- скамоўная літаратура якрая і складае

ПЕРАНЯЛІ АД ДЗЯДОЎ, ПЕРАДАЕМ НАШЧАДКАМ

Слуцк — адзін з тых старажытных гарадоў Беларусі, дзе ва ўсе вякі буюць не зацікаўцы светлыя крыніцы народнай творчасці. Мноства скарбаў агульнана- цыянальнай культурнай спадчыны з'я- вяліся дзякуючы жыхарам гэтых мясцін: Слуцкае Евангеліе, Слуцкі леталіс, слуцкія паясы... А колькі пакаленняў маста- коў, пісьменнікаў, музыкантаў натхніла слуцкая зямля!

Сёння ў Слуцку ніводнае свята не праходзіць без удзелу ў ім мясцовых талентаў — самадзейных мастацкіх калектываў, што аб'ядналі гараджан і вяс- коўцаў розных узростаў. Паглядзіце на фотаздаймы, зробленыя тут у адзін з такіх святковых дзён канцэртны комплекс на галоўнай плошчы, майстар-клас па ткач- цвасу, пленор юных мастакоў — гэта толькі некалькі штырхоў да культурнай панарамы старажытнага горада.

Яўген ПЯСЕЦКІ. Фота аўтара.

прыкладам 25 працэнтаў. Інакш кажучы, каб у бібліятэцы было больш кніг на беларускай мове, неабходна больш на мове пісаць і выдаваць.

— Нацыянальнае выяўленчае мастацтва (асабліва сучаснае яго кі- рункі) апошнімі гады прадстаўляюць больш актыўна. Ці будзе прадоўжана практыка стварэння вялікіх выста- вачных праектаў?

— Сучаснае беларускае мастацтва сёння з'яўляецца яркай і надзівачай цікавай старажынай у культуры нашай краіны. Для спецыялістаў ёно пакідае велізарнае поле для даследаванняў і класічных, і авангардных працяў. Звычайна гледачы асноўна прыбываюць разнастайнасцю сваёй формай і тэм, дзе кожны здольны знайсці тое, што цікава менавіта яму. Сучаснае бела- рускае мастацтва, нават у самых сваёх авангардных працявах, захоўвае воібра- знасці і нацыянальныя менталітэты. Яно пазбягае агрэсіўнасці ў формах па- ды, скіравана на філасофскую развагі і ўнутраны пошук уласнага «я». Фар- мальным, а тым больш класічным творы сучасных аўтараў напоўнены цэлісна дэ- крытамі, да прыкладу і асяродку вакол іх, да вобразаў і характараў людзей.

У практыцы сучаснага мастацтва першае «слова» належыць моладзі. Яна звычайна адкрытая для пошукаў. Яна здольна спалучыць выдатную аду- кцыю з еўрапейскай навасці і на гэтай аснове ствараць новы вобраз нашага мастацтва. Спадзяюся, што ад- стаяў пляцоўкаў для эксперыменту і надалей будзе з'яўляцца Цэнтр сучас- ных мастацтваў.

За перыяд работы з 2011 г. цэнтрам праведзены шэраг выставачных праектаў, такіх як выстава «Графічны Сід», арт-праект Забор, выстава Номо Спіда, праект «Экалогія мастацтва», выстава «Графічны эксперымента», вы- става маладых фатографіаў «Адуш- тыліна», арт-праект «50» і іншыя бела- рускія і міжнародныя праекты. Сёння адночыкаў прыкметы ў краіне маюць як жывапіс, графіка, скульптура, джа- ратурына-прыкладное мастацтва, так і дыяна, фатографія, найноўшая візу-

альная практыка, якія натуральна су- існуюць у выставачных прасторах пад- час буйных мастацкіх акцый. Станоўчы прыклад — Мінская трыенале сучасна- га мастацтва «БелЭкспла-Арт-2012», на якой можна было пазнаёміцца з асноў- нымі тэндэнцыямі развіцця беларускага мастацтва 1990-х—2010-х гадоў у кан- тэксце сусветнай мастацкай культуры і выстаўка «Avant-gARTe. Ад квадрата да аб'екта», якая адбылася ў Мінску ўпершыню на трох пляцоўках у рамках чэмпіянату свету па хакеі. Дзякуючы такім праектам жыхары і госці нашай

навастаныя п'есы. Тыя драматургі, якія сёння складаюць касцёк маладога і сярэдняга пакалення беларускай дра- матургіі, выйшлі ў асноўным з Цэнтра беларускай драматургіі і Рэспублі- канскага тэатра беларускай драматур- гіі.

— Кіно як найважнейшы з маста- цтваў: Беларусь з'яўляецца кінатв- творчай краінай, але ці прыбытковая гэта вытворчасць у нашых умовах? Што трэба для таго, каб краіна ста- ла яшчэ і кінатВОРЧАЙ (маецца на ўвазе якасць прадукцыі на сучасным этапе).

— Зыходзячы з кантэксту пы- тання, адзначу наступнае. Устой- лівае развіццё нацыянальнай кі- намастаўніцтва грунтуецца на павы- шэнні эканамічнай і сацыяльна- палітычнай эфектыўнасці працы іх сегментаў. Тое, што ствараец- ца ў Беларусі з аўдыявізуальных твораў, павіна ў першую чаргу быць накіравана на фарміраван- не станоўчай іміджу Рэспублікі Беларусь. Сучаснае кіно — гэта сімбіёз мастацтва і высокіх тэхна- логій, таму не кожная дзяржава можа дазволіць сабе навуковыя ўласны кінатустрыі. Імклівае павелічэнне сабекошту фірма- вытворчасці і буйнае развіццё сусветнага кінамастаўніцтва робяць атрыманне прыбытку (у эканамі- чым і ідэальным аспектах) усё больш цяжкай задачай.

Кіраўнік беларускай дзяржа- вы і ўрад робяць усё неабход- ное для ўсеахопавай падтрымкі «найважнейшага з мастацтваў».

Кінастудыям з поўным — замкнёным- цыклам вытворчасці патрабуюцца па- стаяннае прытокі інвестыцый і арга- нізаваных творчых ідэй. Для стварэння конкурентназдольных філमाў і мелага кі маркетингу неабходны креатыўны і высокапрафесійны персанал, які любіць сваю справу. Такім чынам, камер- цыйны і творчы поспех — гэта гадка- шматкампанентная. Сёння галоўнае для нацыянальнай кінамастаўніцтва — завяршэнне першачарговага этапу іх сістэмнага трансфармацыі на аснове актыўнага ўжарэння перадавых ін- фармацыйных і камунікацыйных тэхна- логій у вытворчасці і практыку філма- вання.

Для Міністэрства культуры ў сферы экранных мастацтваў прыкметным з'яўляецца стварэнне сучаснай нацы- янальнай індустрыі экранных маста- цтваў, якая вылучае айчынных філма- высокага ідэя-мастацкага ўзроўню і найноўшых тэхнічных стандартаў, якія атрымліваюць прызнанне гледачы ў Беларусі і за яе межамі, у тым ліку на простыя міжнародныя кінафестыва- лы. Для нас важнае і стварэнне кан- курентназдольнай комплекснай сістэмы аказання кінатэалягічных паслуг поў- наяўна з мэтай імпартазамінення і прыцягнення пазабюджэтных сродкаў іных заказчыкаў. У кінатэалягіі дае плён развіццё сістэмы дзяржаўна- прыватнага партнёрства, кінатэалягі- каў і канкурентнага асяродка дзеля павышэння эфектыўнасці выкарыстан- ня дзяржаўных бюджэтных сродкаў на конкурентна аснове. Ёсць клопат пра перманентнае правядзенне тэхнічнай і тэхналагічнай мадэрнізацыі Нацы- янальнай кінаустрыі «Беларускія кі- нэма» і месцаў кінапаказу з ўлікам перспек- тывных сусветных тэндэнцый развіцця новых носьбітаў інфармацыі (завяр- шэнне пераходу кінатэатраў і кінэста- новак на лічыцца тэхналогіі паказу, укараненне шырокафармаднай кіна- мастаўніцтва і сістэмы IMAX, будаўніцтва мультіплексаў, арганізацыя кінапаказу ў месцах масавага знаходжання люд- зей — вокзалы, аэрапорты, навуаль- ныя установы, гандлёва-забавляльныя комплексы).

Пільная ўвага таксама надаецца і пытанню развіцця нацыянальнай дра- матургіі ў тэатры. Сёння асноўная праца па развіцці сучаснай белару- скай драматургіі праводзіцца менавіта Цэнтрам беларускай драматургіі, які працуе як структурнае падраздзялен- не Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі. На працягу года тут пра- водзіцца чатыры новых п'ес, лабаратор- ныя заняткі, дзе па заданнем пішуцца драматургічныя мініяцюры. На гэтых занятках унікае велізарная колькасць ідэй, якія з часам ператвараюцца ў паў-

— Тэма нацыянальнага кінапра- екта: які гэта павінен быць філм, на ваш погляд? І навоў ці магчыма вярнуць айчынную гледачу нашаму кіно?

— Што тычыцца нацыянальнага філма, то ён павінен быць існаваць больш- шасці гледачы, талентавіта трансляваць ад імя дзяржавы найважнейшыя ма- ральна-этэчныя каштоўнасці, выхоў- ваць павагу да нашай краіны, усяляць аптымізм і ўпэўненасць у заўтрашнім дні. А гэта можа быць лобна кінастуж- ка, якая будзе адказваць пералічаным крытэрыям.

Трэба адзначаць, што айчыныя гля- даныя пасупова вяртаюцца ў кінатэатры. Нават пры няўспеху высокажарна і параўнальна таных альтэрнатыўных вараёнты доступу да кінатэатра (інтэр- нэт, мабільныя электронныя носьбі- ты) у 2013 годзе кінатэатраў сталі больш за 16,3 млн нашых грамадзян. Гэта ў асноўным вельмі маладыя людзі. За першую палову бягучага года гэты паказчык склаў больш за 8 млн чала- век. Мы разлічваем на асенне-зімовае прамянь, якія могуць даць істотную прыбытку наведвальнасці.

— Напрыклад, мінюла года ай- чыныя слухачы змог шырока знаёміць- ся з творами сучасных беларускіх кампазітараў — дзякуючы гэтаму і канцэрт- ам, якія былі да яго прымёр- лывым. Што можна зрабіць, каб бела- рускай мове гучала больш?

— Выкананне беларускай класічнай музыкі не з'яўляецца айна праблемай. Другі бок пытання — жадае чуж- музыку беларускіх кампазітараў часцей у філарманійных канцэртах і на музычных фестывалях разам з творами сусветнай класікі. У гэтым накірунку неабходна ўраўнаважыць патрэбы сённяшняй аў- дыторыі канцэртнага залу і папуляр- ных узорах музычнага мастацтва і з эстэтычным вектарам філарманійнага канцэрта. Інымі словамі, камерцыйна- значна канцэртнай работы і прапаган- да творчасці беларускіх кампазітараў уступаюць сёння ў поўнае супрацьстаянне.

Разам з тым у краіне створаны ўні- кальныя кампазітарская і выканаль- ніцкая школы. Дзяржаўнай навадча асабліва ўвага развіццю і прапаганда- м музыкі беларускіх кампазітараў. Кожны год на дзяржаўны заказ набываецца больш за 150 твораў беларускіх кампазітараў розных жанраў, сярод якіх сімфанічны і камерна-інструменталь- ныя творы, вальсы, танцы на вершы беларускіх аўтараў на роднай мове.

Музыка беларускіх кампазітараў гучыць у выкананні музычных калек- тываў і салістаў філармоніі на пра- цягу ўсяго канцэртнага сезона. Так, дырыжоры Аляксандр Анісімаў, Яўген Бушшоў, Уладзімір Байдаў, Міхаіл Ка- лінец, Наталія Міхайлава пастанова прадуюць не толькі з прызнанымі аўта- рытэтычным аўтарамі, але і з маладымі кампазітарамі. Разам з тым у апошні час назіраецца зніжэнне цікавасці ма- ладых аўтараў да стварэння буйных сімфанічных формаў і павышэнне колькасці дробных камерна-інстру- ментальных твораў. Таму пачаць новую музыку маладых аўтараў часцей можна ў камерных канцэртах.

— У нас часта гучыць выдатныя песні савецкіх гадоў, якія сталі класі- кам. Ці можна заахоўваць айчынных па- стаяў і кампазітараў (можа, з дапа- могай спецыяльных конкурсаў кіталту айчынных «Еўрабачання») да ствар- эння новых песняў, у прыватнасці на беларускай мове?

— Міністэрствам культуры штогод набываюцца для тэатральна-відовіш- кых устаноў установа адукацыі і рэка- мендуюцца для далейшага выканан- ня беларускамоўныя песні айчынных кампазітараў (П.Лучанок, Л.Заслаўны, Э.Зарэцкі, В.Райчык, В.Влавоў, А.Елі- сееўкаў, Д.Дзюгалі, А.Атраскевіч, М.Саўца, Я.Палаўскія, І.Цяткоўка) на вершы як класікаў беларускай лі- таратуры (Я.Купала, Я.Караткевіч, М.Багдановіч, М.Танк, У.Калос), так і сучасных паэтаў (У.Карызна, Л.Дрань- ко-Маіскас, А.Бадак, В.Жуковіч, Т.Му- шыцкая і іншыя).

Навешанне замкаў у Міры і Нясвіжы складае 300 і 500 тысяч чалавек (адпаведна) за год, што дазваляе гаварыць пра рэнтабельнасць гэтых музейных комплексаў.

Акрамя таго, існуе шэраг фестыва- лі і конкурсуў міжнароднага, республіканскага, рэгіянальнага ўзроў- ня, грамадска-культурных ацый, якія праводзяцца пры падтрымцы Міні- стэрства культуры і таксама спрыяюць росту творчай актыўнасці беларускіх аўтараў. Варта асабліва адзначыць такія творчыя форумі, як Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне і Нацыянальны конкурс маладых выканаўцаў беларускай эстраднай песні «Маладзечна», дзе гучыць толькі беларуская мова, Міжнародны фестываль мастацтваў — Славянскі базар у Віцебску, у тым ліку Міжа- родны конкурс эстрадных выканаўцаў «Віцебск» і Міжнародны дзіцячы музы- чны конкурс «Віцебск», сяўта — Купале- («Аляксандра збірае сабоў»), Міжа- родны музычны фестываль «Зала- ты шлігер» у Могілэве і інш., шэраг сумесных праектаў з талеканалаў. У рамках іх правядзення адкрываюцца менавіта новых імёнаў аўтараў, так і вядомых, вылучаюцца шмат цікавых музычных твораў, якія паспяхова палю- бяць скарбы нашага беларускага музычнага мастацтва, пераходзячы ў катэгорыю шлігерных песняў.

Што тычыцца «Еўрабачання», то, безумоўна, правядзенне нацыяна- льнага конкурсу эстрадных выканаўцаў — гэта ўвядзенне аднаго з ключевых момантаў культурнага асяродка, што дазваляе дзяцім беларускім аўтарам і выканаўцам знайсці шырокі дыяпазон гучэння і трансляцыі сваёй творчасці ў межах аўдыенцыі ў 160 млн чала- век. Удзел у конкурсах «Еўрабачанне» спрыяе прасоўванню беларускіх артис- таў, паэтаў і кампазітараў у творчай прасторы Еўропы.

— Разам з тым з'яўляюцца популярныя кампазітары, што з'яўляюцца аднаасова прадасарамі эстрадных выканаўцаў адначасна, што ў апошні час заказаў на напісанне новых песняў з тэкстам на беларускай мове амаль не паступае. Больш за тое, рэдактары радыёстанцыяў і публіцыстаў на перахлёдзе некаторых паспяховых праектаў з беларускай на рускую мову для далейшага гучэння іх у эфіры. У мэтах далейшай прапаган- ды беларускай мовы сродкам музычна- га мастацтва Міністэрства культуры будзе прадырмаць далейшы рух ў бок пашырэння ўключэння твораў на беларускай мове ў праграмы канцэр- таў, прамеркаваных для дзяржаўных сцяту і іншых дат, фестываляў, у тым ліку за кошт развіцця нацыянальнага заводу на стварэнне новых твораў да гэтых мерапрыемстваў, павелічэнне колькасці новых пастановаў у музыч- ных тэатрах, прыцягненне да творчага супрацоўніцтва маладых паэтаў, кампазітараў, гуртоў і выканаўцаў, якія пі- шуць і выконваюць беларускамоўныя песні.

— Культурная будучыня краіны — гэта яе таленавітая моладзь. На жаль, часта так атрымліваецца, што, набывшы адукацыю ў Бела- русі, маладыя выпускнікі творчых ВНУ едуць працаваць у іншыя краіны. Што дзяржава можа зрабіць для таго, каб Беларусь не губляла свой культурны патэнцыял?